

De IPO-dialoogexperimenten t.b.v. het TENDUM-systeem

Citation for published version (APA):

Beun, R. J. (1986). De IPO-dialoogexperimenten t.b.v. het TENDUM-systeem. In J. Creten, G. Geerts, & K. Jaspaert (editors), *Werk-in-uitvoering : momentopnamen van de sociolinguïstiek in België en Nederland* (blz. 11-12). Acco.

Document status and date:

Gepubliceerd: 01/01/1986

Document Version:

Uitgevers PDF, ook bekend als Version of Record

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

www.tue.nl/taverne

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

openaccess@tue.nl

providing details and we will investigate your claim.

DE IPO-DIALOOGEXPERIMENTEN T.B.V. HET TENDUM-SYSTEEM

R.J. Beun (I.P.O.-Eindhoven)

Op het IPO (Instituut voor Perceptie Onderzoek te Eindhoven) wordt in samenwerking met de Katholieke Hogeschool te Tilburg al een aantal jaren onderzoek gedaan naar structurele eigenschappen van informatieve dialogen. Het doel van het onderzoek is het verkrijgen van inzicht in een manier waarop dergelijke dialogen verlopen en hoe de gesprekspartners d.m.v. taaluitingen hun kennis en doelen aan de ander overbrengen. De resultaten moeten dan leiden tot implementatie in het automatische dialoogsysteem TENDUM (Tilburg Eindhoven system for Natural language Dialogue through User Modelling; zie ook Bunt et al, 1984). In de informatieve dialoog hebben beide gesprekspartners het doel alleen zakelijke informatie uit te wisselen. (Denk hierbij bijv. aan de overdracht van vluchtinformatie, het domein dat binnen TENDUM wordt gebruikt.) De dialoog wordt hierbij beschouwd als een opeenvolging van handelingen die naast een semantische komponent, ook een pragmatische komponent bevatten. Deze laatste komponent wordt ook wel de "kommunikatieve functie" genoemd, die de functie van de uiting in de dialoog bepaalt.

Zo is de semantische inhoud van de uitingen

(1) In Leuven is op 9 en 10 mei een symposium voor Sociolinguïstiek.
en

(2) Is op 9 en 10 mei in Leuven een symposium voor Sociolinguïstiek? gelijk, de kommunikatieve functie is echter verschillend (1) kan (afhankelijk van contextfactoren) bijv. een antwoord of mededeling zijn; (2) wordt opgevat als een ja/nee vraag.

Afhankelijk van deze functie bouwen de gesprekspartners een model op over elkaars kennis en doelen. Voor de voortgang van de dialoog kiest een spreker kommunikatieve functie en inhoud van zijn handeling primair op basis van het opgebouwde model van zijn gesprekspartner.

De dialoogtheorie die binnen het TENDUM systeem gehanteerd wordt is naast het theoretische werk van Allwood (1976) en Searle (1969) gebaseerd op empirisch onderzoek binnen het IPO naar informatieve dialogen. In de lezing zullen een drietal dialoogexperimenten besproken worden die in de loop van de jaren op het IPO zijn uitgevoerd. Belangrijke variabelen bij de experimenten zijn het kommunikatiemedium en de aard van de informatieverschaffer.

Het eerste experiment betreft een computersysteem als informatieverschaffer met een beperkte vorm van gesproken invoer (herkenning van los uitgesproken woorden uit een klein vocabulaire) en gesproken uitvoer (Van Katwijk, 1979). Het systeem kan inlichtingen verstrekken over vertrektijden van intercitytreinen uit Eindhoven. Om dit te bereiken is een dialoogstructuur geïmplementeerd waarin het systeem gerichte vragen

stelt aan de gebruiker om diens informatiebehoefte te bepalen; als dit gelukt is worden relevante vertrektijden genoemd. Vanwege de beperkte spraakherkenningscapaciteit en de starheid van het systeem dreigt de dialoog, vooral bij naïeve gebruikers herhaaldelijk te ontsporen. (Zie bijv. ook Bunt, 1984).

Om dit enigszins te vermijden zijn in de dialoog bij iedere vraag sub-dialogen ingevoerd die ervoor dienen om de gebruiker weer op het spoor van de hoofddialoog te brengen.

In het tweede experiment hebben we te maken met menselijke gesprekspartners die onder verschillende kondities informatie moeten uitwisselen. Het belangrijkste verschil tussen de kondities ligt in het feit dat als communicatiemedium gebruik gemaakt wordt van een telefoonverbinding of van een terminalverbinding. De rol van de informatrice wordt in iedere dialoog gespeeld door dezelfde persoon.

In het laatste experiment wordt gebruik gemaakt van menselijke gesprekspartners en van een telefoonverbinding onder verschillende kondities. De verandering van kondities wordt bewerkstelligd door de veranderende functie van een knopje dat op de telefoonhoorn is bevestigd en de personen moeten indrukken alvorens ze gehoord kunnen worden.

In de lezing worden de verschillende dialogen vergeleken en de belangrijkste structuur-verschillen genoemd in het licht van de binnen het TENDUM systeem gebruikte dialoog theorie.